

ข้อเสนอ
เกี่ยวกับสาระการศึกษาที่ควรบัญญัติไว้ใน
ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

โดย
สำนักพัฒนากฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

สารบัญ

๑. การจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับสาระการศึกษาที่ควรบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่	๑
๒. ข้อเสนอเกี่ยวกับสาระการศึกษาที่ควรบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่	๓
ภาคผนวก	
๑. รายนามผู้ร่วมอภิปรายในการสัมมนาเพื่อระดมความคิดเห็นข้อเสนอเกี่ยวกับสาระการศึกษาที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ครั้งที่ ๒	๑๑
๒. สรุปผลการสัมมนาเพื่อระดมความคิดเห็นข้อเสนอเกี่ยวกับสาระการศึกษาที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ครั้งที่ ๓	๑๓
๓. ผลสรุปการแสดงความคิดเห็นจากแบบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอเกี่ยวกับสาระการศึกษาที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่	๒๓
๔. ตารางสรุปสาระเกี่ยวกับสาระการศึกษาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญจำนวน ๑๐ ฉบับ	๓๐

การจัดทำข้อเสนอ
เกี่ยวกับสาระการศึกษาที่ควรบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

---

๑. ความเป็นมา

การจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับสาระการศึกษาที่ควรบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้สัมมนาความคิดเห็น รวม ๓ ครั้ง เพื่อประกอบการจัดทำกรอบข้อเสนอเกี่ยวกับสาระการศึกษาที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยใช้แนวทางที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งมีคณะอนุกรรมการสภาการศึกษา ด้านกฎหมายการศึกษา เป็นที่ปรึกษา

๒. การดำเนินงาน

๑. ครั้งที่ ๑ จัดสัมมนา เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๐ ณ โรงแรมปรีนซ์ พาเลช กรุงเทพมหานคร โดยมี ดร.สิริพร บุญญานันต์ รองเลขาธิการสภาการศึกษา เป็นประธานเปิดการสัมมนา และมีสมาชิกสภากร่างรัฐธรรมนูญ และกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ๓ ท่าน ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.สมคิด เลิศไพฑูรย์ นายมานิจ สุขสมจิตร อาจารย์คมสันต์ โพธิ์คง และคณะดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (รองศาสตราจารย์ ดร.พฤษี ศรีประภคณ์) เป็นวิทยากร ดร.สุวัฒน์ เงินน้ำ เป็นผู้ดำเนินรายการ ในครั้งนี้ ผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วยผู้บริหารและข้าราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กรรมการสภาการศึกษา ด้านกฎหมายการศึกษา สมาชิกสภากร่างรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน รวมทั้งสิ้น ๑๕๐ คน

๒. ครั้งที่ ๒ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ร่วมกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดสัมมนาโต๊ะกลม เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมี ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานเปิดการสัมมนาโต๊ะกลมและอภิปรายนำ และผู้อภิปรายร่วม ๑๖ ท่าน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ นักวิชาการ สมาชิกสภากร่างรัฐธรรมนูญ นักการศึกษา ผู้แทนจากภาคเอกชน ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วย ผู้บริหารและข้าราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน รวมทั้งสิ้น ๑๐๐ คน

๓. ครั้งที่ ๓ จัดสัมมนา เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ณ โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพมหานคร โดยมี ศ.ดร.วิจิตร ศรีสุอาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และ ดร.วรารักษ์ สามโกเศศ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานเปิดการสัมมนา และผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วย ผู้บริหารและข้าราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กรรมการสภาการศึกษา ด้านกฎหมายการศึกษา สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน รวมทั้งสิ้น ๑๕๐ คน

๔. หลังจากรับฟังความคิดเห็นแล้ว สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยสำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา ได้จัดร่างทำข้อเสนอเกี่ยวกับสาระการศึกษาที่ควรบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เสนอต่ออนุกรรมการสภาการศึกษา ด้านกฎหมายการศึกษา เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ เพื่อพิจารณา

๕. นำข้อเสนอเกี่ยวกับสาระการศึกษาที่ควรบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ที่ผ่านการพิจารณาของคณะอนุกรรมการสภาการศึกษา ด้านกฎหมายการศึกษา เสนอต่อที่ประชุมผู้บริหารองค์กรหลัก กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ เพื่อพิจารณา

๖. นำข้อเสนอเกี่ยวกับสาระการศึกษาที่ควรบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ที่ผ่านการพิจารณาจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญและสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อประกอบการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ข้อเสนอ
เกี่ยวกับสาระการศึกษาที่ควรบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

หมวด	ข้อเสนอ	เหตุผล/เจตนาารมณ์	หมายเหตุ
<p>๑. สิทธิและเสรีภาพของ ปวงชนชาวไทย</p>	<p>(๑) “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา ขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดสรร ทรัพยากรให้อย่างเป็นธรรมและเพียงพอ เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและ มีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย</p> <p style="padding-left: 40px;">การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึง การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ เอกชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p style="padding-left: 40px;">การจัดการศึกษาขององค์กรวิชาชีพและ เอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ย่อมได้รับ ความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”</p>	<p>๑. เพื่อให้มีการจัดสรรทรัพยากรที่ สถานศึกษาทุกแห่งจะสามารถจัดการศึกษา อย่างมีคุณภาพและเท่าเทียมกัน</p> <p>๒. เพื่อให้มีการจัดสรรทรัพยากรที่ ผู้เรียนซึ่งมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้านได้เข้าถึงการศึกษาและได้รับการศึกษา อย่างมีคุณภาพไม่ว่าจะเรียนอยู่ใน สถานศึกษาใด</p> <p>๓. เพื่อให้สาระบัญญัติการศึกษาใน ประเด็นนี้มีความยืดหยุ่น และรัฐสามารถ นำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับสภาวการณ์ ทางเศรษฐกิจและสังคม</p>	<p style="text-align: center;">ปรับปรุงจากมาตรา ๔๓ แห่งรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐</p>

หมวด	ข้อเสนอ	เหตุผล/เจตนากรณี	หมายเหตุ
	<p>(๒) “เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม</p> <p>เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”</p>	<p>สาระบัญญัติดังกล่าวมีความสมบูรณ์ครบถ้วน</p>	<p>คงตามมาตรา ๕๓ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐</p>
	<p>(๓) “คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และวิทยุโทรคมนาคมเป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ</p> <p>ให้มืองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับดูแลประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม”</p>	<p>สาระบัญญัติดังกล่าวมีความสมบูรณ์ครบถ้วน</p>	<p>คงตามมาตรา ๔๐ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐</p>

หมวด	ข้อเสนอ	เหตุผล/เจตนารมณ์	หมายเหตุ
	<p>(๔) “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”</p>	<p>สาระบัญญัติดังกล่าวมีความสมบูรณ์ครบถ้วน</p>	<p>คงตามมาตรา ๔๒ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐</p>
	<p>(๕) “บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนการให้ได้รับการศึกษาตลอดชีวิต”</p>	<p>เนื่องจากเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตมีความสำคัญ และเป็นการศึกษาที่เชื่อมโยง การศึกษาในระบบ นอกระบบและตาม อริยาศัย ให้ทุกคนได้เรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ ตั้งแต่เกิดจนตาย และเพื่อให้ตนเองสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง อันจะทำให้สังคมเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้</p>	<p>สิทธิเพิ่มเติมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐</p>
<p>๒. หน้าที่ของปวงชนชาวไทย</p>	<p>“บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการ ทหาร เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พิทักษ์ ปกป้อง และสืบสาน ศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”</p>	<p>สาระบัญญัติดังกล่าวมีความสมบูรณ์ครบถ้วน</p>	<p>คงตามมาตรา ๖๙ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐</p>

หมวด	ข้อเสนอ	เหตุผล/เจตนารมณ์	หมายเหตุ
<p>๓. แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ</p>	<p>“รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมให้เกิดคุณธรรมนำความรู้ เพื่อพัฒนาคน พัฒนาอาชีพ พัฒนาประเทศ โดยยึดแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดให้มีการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ส่งเสริมการศึกษาให้เป็นปัจจัยนำความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้ความสมานฉันท์ของสังคมและปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ</p> <p>รัฐพึงส่งเสริมและยกระดับคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพครู</p> <p>รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา”</p>	<p>๑. การบัญญัติคำว่า “ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา” เพื่อเปิดโอกาสให้เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา</p> <p>๒. การบัญญัติคำว่า “คุณธรรมนำความรู้ เพื่อพัฒนาคน พัฒนาอาชีพ พัฒนาประเทศ โดยยึดแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมตระหนักถึงการปลูกจิตสำนึกในด้านคุณธรรม และความสำคัญของการศึกษาซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาคน พัฒนาอาชีพ และพัฒนาประเทศ</p> <p>๓. การบัญญัติคำว่า “จัดให้มีการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ” เพื่อให้กฎหมายการศึกษาได้รับ</p>	<p>ปรับปรุงจากมาตรา ๘๑ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐</p>

หมวด	ข้อเสนอ	เหตุผล/เจตนารมณ์	หมายเหตุ
		<p>การพัฒนาให้มีความเหมาะสมต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคม</p> <p>๔. การบัญญัติคำว่า “ส่งเสริมการศึกษาให้เป็นปัจจัยนำความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม” เพื่อให้รัฐตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นรากฐานในการพัฒนาคนให้มีศักยภาพ ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งให้มีความสามารถในการแข่งขันในโลกยุคโลกาภิวัตน์</p> <p>๕. การบัญญัติคำว่า “ความสมานฉันท์ของสังคม” เพื่อให้สังคมเกิดความสมานสามัคคีปรองดองและร่วมกันพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย</p> <p>๖. การบัญญัติคำว่า “รัฐพึงส่งเสริมและยกระดับคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพครู” เพื่อให้รัฐตระหนักและให้มีการดำเนินการอย่างจริงจังในการส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครูให้สังคมยอมรับในฐานะที่</p>	

หมวด	ข้อเสนอ	เหตุผล/เจตนากรณี	หมายเหตุ
		<p>เป็นวิชาชีพชั้นสูง</p> <p>๗. การบัญญัติคำว่า “รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา” เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ</p>	
<p>๔. การปกครองส่วนท้องถิ่น</p>	<p>“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น</p> <p>องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ แต่ต้องไม่ขัดต่อมาตรา ๔๓ และมาตรา ๘๑ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย”</p>	<p>สาระบัญญัติดังกล่าวมีความสมบูรณ์ครบถ้วน</p>	<p>คงตามมาตรา ๒๘๙ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐</p>

ภาคผนวก

รายนามผู้ร่วมอภิปรายในการสัมมนา
เพื่อระดมความคิดเห็นข้อเสนอเกี่ยวกับสาระการศึกษา
ที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ครั้งที่ ๒

๑. ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ

- ดร.สิริพร บุญญานันต์ รองเลขาธิการสภาการศึกษา
- นางมัณฑนา ศังฆะกฤษณ์ รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น

พื้นฐาน

- นายอภิสิทธิ์ คลังแสง ที่ปรึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

๒. นักวิชาการ

- นายธีรพันธ์ พุทธิสวัสดิ์ ผู้อำนวยการกลุ่มงานทะเบียน สำนักบริหารงาน
คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

๓. สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ

- รศ. ชงทอง จันทรางศุ
- รศ.ศรีราชา เจริญพานิช
- นายพิเชียร อำนาจวรประเสริฐ
- นายศักดิ์นรินทร์ เขื่อนอ้น

๔. นักการศึกษา

- รศ.ดร. พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ คณบดี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รศ.ดร. จุรี วิจิตรวาทการ ประธานศูนย์สาธารณะประโยชน์และประชาสังคม
- รศ.ดร.สมพงษ์ จิตระดับ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รศ.ดร.ชนิดา รักษ์พลเมือง อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

- อ.ทิพยฉัตร รักตประจิดร อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

๕. ผู้แทนจากภาคเอกชน

- ดร.นิพนธ์ สุรพงษ์รักเจริญ รองประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- นายเรืองชัย ทรัพย์นิรันดร์ รองประธานกรรมการบริษัทมติชนจำกัด (มหาชน)

๖. ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- พันตำรวจเอกธงชัย เย็นประเสริฐ นายกองจัดการบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

สรุปผลการสัมมนา
เพื่อระดมความคิดเห็นข้อเสนอเกี่ยวกับสาระการศึกษา
ที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ครั้งที่ ๓

สรุปผลการสัมมนา
เพื่อระดมความคิดเห็นข้อเสนอเกี่ยวกับสาระการศึกษา
ที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ครั้งที่ ๓

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดสัมมนาเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับ
สาระการศึกษาที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐
ณ โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพมหานคร โดยมี ศ.ดร.วิจิตร ศรีสุวานนท์ รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานเปิดการสัมมนา

ผู้เข้าสัมมนาประกอบด้วย ผู้บริหารและข้าราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ
กรรมการสภาการศึกษา ด้านกฎหมายการศึกษา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการ
ยกร่างรัฐธรรมนูญ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน รวม ๑๕๐ คน โดยมีสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ ศาสตราจารย์ ศรีราชา เจริญพานิช เป็นวิทยากร และดร. สุวัฒน์ เงินน้ำ
เป็นผู้ดำเนินรายการ

โดยมีแนวทางการกำหนดสาระทางการศึกษาในรัฐธรรมนูญ

ข้อเสนอจากการประชุมครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒

“ควรใช้แนวทางที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็น
หลักในการกำหนดสาระการศึกษาในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่”

ที่ประชุมมีความเห็นเพิ่มเติมดังนี้

ควรพิจารณาว่ามีสาระใดที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
๒๕๕๒ ที่มีความสำคัญควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

๑. ประเด็นสิทธิและเสรีภาพทางการศึกษา

๑.๑ สิทธิการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

ข้อเสนอจากการประชุมครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ เกี่ยวกับสิทธิการรับการศึกษาขั้น
พื้นฐานอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายมี ๔ แนวทาง ดังนี้

(๑) บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบ
สองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

(๒) บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบ
สองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

(๓) บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพและสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เป็นธรรมชาติ

(๔) บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าเก้าปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย”

ซึ่งที่ประชุมส่วนใหญ่เห็นแตกต่างกันในเรื่องของระยะเวลาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการไม่เก็บค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

(๑) ไม่ควรกำหนดระยะเวลาสิทธิการได้รับศึกษาขั้นพื้นฐาน

(๒) ควรกำหนดให้บุคคลมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเก้าปี และควรกำหนดว่า สนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เป็นธรรมชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับงบประมาณของภาครัฐที่มีอยู่เพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา สภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในปัจจุบัน และระยะเวลาในการจัดการศึกษาภาคบังคับที่บัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. ๒๕๔๕ (ค่าใช้จ่ายที่เป็นธรรมชาติ โดยกำหนดสัดส่วนในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้สอดคล้องกับฐานะของผู้รับการศึกษา)

(๓) ควรกำหนดให้คนไทยและคนที่ยุบนพื้นแผ่นดินไทยมีสิทธิได้รับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปี และควรกำหนดว่า สนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เป็นธรรมชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับงบประมาณของภาครัฐที่มีอยู่เพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา สภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในปัจจุบัน

(๔) ควรกำหนดให้บุคคลมีสิทธิได้รับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปี และควรกำหนดว่า สนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เป็นธรรมชาติ

(๕) ควรกำหนดให้บุคคลมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และเพิ่มเติมคำว่า สามารถประกอบวิชาชีพได้

นอกจากนี้ ที่ประชุมมีความเห็นว่า ควรกำหนดสาระเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ แต่ควรเพิ่มเติมสาระ ดังต่อไปนี้

(๑) เติบโตตามศักยภาพ

(๒) แนวปรัชญา

๑.๒ สิทธิการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน

ข้อเสนอจากการประชุมครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒

“การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ที่ประชุมมีความเห็นเพิ่มเติมดังนี้

(๑) ควรกำหนดให้ชัดเจนว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนมีสิทธิในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) ควรเพิ่มเติมข้อความ ตามความพร้อมของแต่ละองค์กรหรือ ตามความเหมาะสม

(๓) ควรปรับข้อความจาก “การมีส่วนร่วม” เป็น “การมีส่วนร่วมรับผิดชอบ”

(๔) ควรตัดข้อความ “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ออก

๑.๓ สิทธิการจัดการศึกษาขององค์กรวิชาชีพและเอกชน

ข้อเสนอจากการประชุมครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒

“การจัดการศึกษาขององค์กรวิชาชีพและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ที่ประชุมมีความเห็นเพิ่มเติมดังนี้

(๑) ควรกำหนดให้องค์กรวิชาชีพและเอกชนมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาได้ในทุกระดับ ทั้งรัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครอง ทั้งนี้ ภายใต้กฎหมายบทบัญญัติอย่างเป็นธรรม และโปร่งใส

(๒) ควรกำหนดให้การจัดการศึกษาทุกภาคส่วนของสังคมย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๓) ควรเพิ่มข้อความว่า “และสนับสนุนอย่างเป็นธรรม” “สถานประกอบการ” “การส่งเสริมสนับสนุน”

(๔) ควรตัดข้อความว่า “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

๑.๔ สิทธิของเด็กด้อยโอกาสและเด็กที่ไม่มีผู้ดูแล

ข้อเสนอจากการประชุมครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒

“(๑) ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือจากรัฐให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาสำหรับผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสต้องจัดด้วยรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม

(๒) เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ที่ประชุมมีความเห็นเพิ่มเติมดังนี้

(๑) ควรกำหนดเพิ่มเติมว่า ให้มีการสนับสนุนและส่งเสริมอาชีพของผู้พิการ และผู้ทุพพลภาพ

(๒) ควรปรับถ้อยคำ จาก “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” เป็น เด็กและเยาวชน ซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดู และการศึกษาอบรมจากรัฐ ด้วยรูปแบบวิธีการที่เหมาะสม

๑.๕ สิทธิการใช้ทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อการศึกษา

ข้อเสนอจากการประชุมครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒

“คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุ โทรคมนาคมเป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และ กำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม”

ที่ประชุมมีความเห็นเพิ่มเติมดังนี้

(๑) ควรกำหนดให้มีช่องสัญญาณทางโทรทัศน์เพื่อการศึกษาโดยเฉพาะ ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครู อีกทั้ง ยังเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา ตลอดชีวิต

(๒) ควรกำหนดให้มีสื่อที่เหมาะสมในการนำมาใช้ทางด้านการศึกษา

(๓) ควรกำหนดให้มีสื่อประเภทอื่น เช่น หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ช่องสัญญาณข่าวต่างประเทศ โดยเฉพาะข่าวทางด้านการศึกษา

(๓) ควรกำหนดให้สื่อทุกประเภทมีการสอดแทรกสาระเกี่ยวกับการศึกษา

(๔) ควรกำหนดให้รัฐจัดสรรคลื่นความถี่เพื่อการศึกษาเป็นการเฉพาะ

(๕) ควรกำหนดให้มีคลื่นความถี่วิทยุ โทรทัศน์ เพื่อใช้ในการศึกษาโดยเฉพาะ

(๖) เห็นควรเพิ่มบทบาทหน้าที่ของเอกชน โดย “ให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการเครือข่ายเป็น infrastructure สำหรับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา” และ ขอให้ มี องค์กรอิสระดำเนินการจัดสรรคลื่นความถี่ให้เหมาะสมกับการศึกษา

๑.๖ เสรีภาพทางวิชาการ

ข้อเสนอจากการประชุมครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการและการศึกษาเรียนรู้ในวิถีชีวิตเพื่อแสวงหาความจริงและความงอกงามให้กับตนเองและสังคม

การศึกษาบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

ที่ประชุมมีความเห็นเพิ่มเติมดังนี้

(๑) ควรกำหนดในวรรคสองให้ครอบคลุมถึงการสอนการวิจัยและเผยแพร่วิจัยตามหลักวิชาการได้

(๒) ควรแก้ไขข้อความจาก “งอกงาม” เป็น “เจริญก้าวหน้า”

๑.๗ สิทธิการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ข้อเสนอจากการประชุมครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒

“บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนการให้ได้รับการศึกษาตลอดชีวิต”

ที่ประชุมมีความเห็นดังนี้

(๑) ควรเพิ่มเติมคำว่า “คุ้มครอง” “สามารถนำไปเทียบโอนผลการเรียนได้”

(๒) ควรแก้ไขเป็น “บุคคลย่อมมีสิทธิอย่างเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนการได้รับการศึกษาที่ผสมผสานกันทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย”

๒. ประเด็นหน้าที่ทางการศึกษา

๒.๑ หน้าที่ในการรับการศึกษา

ข้อเสนอจากการประชุมครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒

“บุคคลมีหน้าที่ รับการศึกษาอบรม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ที่ประชุมมีความเห็นเพิ่มเติมดังนี้

(๑) บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษาภาคบังคับ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๓) บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษาภาคบังคับอย่างน้อยแก่ปีที่รัฐหรือองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น หรือเอกชน มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดอย่างมีคุณภาพ

(๔) บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษาตามที่กฎหมายบัญญัติ บุคคลที่ไม่จบการศึกษา
ขั้นพื้นฐานต้องมีเหตุผลอันสมควรจึงไม่เสียสิทธิที่รัฐพึงให้” (ลดหย่อนภาษี รักษาพยาบาล
จัดที่ทำกิน เงินสงเคราะห์)

(๕) ควรเพิ่มบทบาทหน้าที่ของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง

๒.๒ หน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา

ข้อเสนอจากการประชุมครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒

“(๑) บุคคลมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษา

(๒) ภาคเอกชนมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา”

ที่ประชุมมีความเห็นเพิ่มเติมดังนี้

(๑) ควรรวมข้อเสนอ(๑) และ (๒) รวมกัน เป็น บุคคล และภาคเอกชนมีหน้าที่
ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษา

(๒) การศึกษาตลอดชีวิต หรือ ทั้งสายสามัญและอาชีวะ

(๓) ควรเพิ่มเติมคำว่า “องค์กร” “ชุมชน” “ตามกำลังความสามารถ” “ องค์กร
มูลนิธิ สถาบัน สมาคม ชมรม”

(๔) ควรกำหนดให้ “สถานประกอบการ ภาครัฐ และเอกชนมีหน้าที่ในการ
ส่งเสริมสนับสนุนการจัดอาชีวศึกษา”

๓. ประเด็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเกี่ยวกับการศึกษา

ข้อเสนอจากการประชุมครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒

“(๑) รัฐพึงสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
การจัดการศึกษาของรัฐและขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึง
ผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชน

(๒) รัฐพึงสนับสนุนการจัดการศึกษาให้เป็นไปเพื่อพัฒนาคนพัฒนาประเทศและ
พัฒนาองค์ความรู้ การศึกษาต้องมุ่งเสริมสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรมและสังคม
ฐานความรู้ ตระหนักในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความเป็นไทย วัฒนธรรมไทย
ความสามัคคี สันติวิธี และวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

รัฐต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสามัคคีระหว่างศาสนิกชนทุก
ศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนา
คุณภาพชีวิต

(๓) รัฐพึงส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูให้เข้มแข็งเพื่อยกระดับคุณภาพและ
มาตรฐานของวิชาชีพครู

(๔) รัฐพึงสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนา
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ

(๕) รัฐพึงส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

(๖) รัฐพึงสนับสนุนทรัพยากร การลงทุนเพื่อการศึกษา

(๗) รัฐพึงสนับสนุนให้มีสื่อสร้างสรรค์อย่างแพร่หลายเพื่อประโยชน์ทาง

การศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทและทุกรูปแบบ

(๘) รัฐพึงคุ้มครองความมีอิสระของสถานศึกษาในการจัดการศึกษาโดยปราศจากการแทรกแซงทางการเมืองทุกรูปแบบทั้งทางตรงและทางอ้อม

(๙) รัฐพึงขจัดอภิสิทธิ์ในการเข้ารับการศึกษา และการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในสถานศึกษา”

ที่ประชุมมีความเห็นดังนี้

(๑) ควรตัดข้อเสนอ (๘) และ(๙) ออก

(๒) ควรเพิ่มข้อความในข้อเสนอ (๓) “พัฒนาให้เท่าเทียมกับอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา” หรือ “บุคลากรทางการศึกษาและนักวิชาการศึกษา”

(๓) ควรเพิ่มข้อความในข้อเสนอ (๘) “ให้ครอบคลุมถึงสำนักงานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาด้วย”

(๔) ควรเพิ่มข้อความในข้อเสนอ (๙) “พึงให้ความเสมอภาคในโอกาสเข้ารับการศึกษา”

(๕) ควรปรับข้อความในข้อเสนอ (๒) ให้สั้นกะทัดรัด เป็น บูรณาการการศึกษาให้อยู่ในนิยามการศึกษาตลอดชีวิต ให้ครอบคลุมคุณธรรมขั้นพื้นฐานได้แก่ ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อุดมทน ปฏิบัติหน้าที่พลเมืองตามแนวทางประชาธิปไตย

(๖) ควรตัดข้อความในข้อเสนอ (๖) และใช้ข้อความ “การลงทุนและสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาของรัฐให้คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน การตอบสนองความต้องการ การพัฒนากำลังคนของรัฐ และผลตอบแทนที่สังคม และรัฐจะได้รับเป็นหลัก” แทน

(๗) ควรตัดคำในข้อเสนอ (๘) “โดยปราศจากการแทรกแซงทางการเมืองทุกรูปแบบทั้งทางตรงและทางอ้อม”

และควรเพิ่มเติมนโยบายดังต่อไปนี้

๓.๑ นโยบายเกี่ยวกับครู

(๑) เรื่องวิทยฐานะของวิชาชีพครู เพื่อยกระดับมาตรฐานของวิชาชีพครู

(๒) รัฐพึงส่งเสริมการผลิตครูที่มีคุณภาพ

(๓) รัฐพึงส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูให้เข้มแข็งเพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของวิชาชีพครู ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๔) รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา

๓.๒ นโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

- (๑) รัฐพึงใช้การศึกษานาเศรษฐกิจและสังคม
- (๒) รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดสังคมที่คิด ริเริ่ม และมีความรับผิดชอบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็นทำเป็นมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมได้
- (๓) รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความเป็นธรรมในการจัดการศึกษา โดยคำนึงถึงต้นทุนและความหลากหลายหรือความแตกต่างของคนในสังคม
- (๔) รัฐพึงสนับสนุนส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
- (๕) รัฐต้องปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ
- (๖) ให้รัฐสนับสนุนเอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดคุณธรรมนำความรู้ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาสากล และศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

๓.๓ นโยบายเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

- (๑) การลงทุนและการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาของรัฐ คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน การตอบสนองการพัฒนากำลังคนของรัฐและผลตอบแทนที่สังคมและรัฐพึงจะได้รับ รวมทั้งการตอบสนองความต้องการความสนใจใฝ่รู้ส่วนบุคคล
- (๒) รัฐพึงสนับสนุนส่งเสริมการจัดสรรทรัพยากรและคลื่นความถี่ เพื่อการศึกษาอบรมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
- (๓) รัฐพึงสนับสนุนให้มีสื่อสร้างสรรค์ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาอย่างแพร่หลายและทั่วถึง ทุกกลุ่มเป้าหมาย ทุกระดับ

๔.ประเด็นการจัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อเสนอจากการประชุมครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒

“(๑) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้นและเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่น ต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย”

ประชุมมีความเห็นเพิ่มเติมดังนี้

- (๑) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนรับผิดชอบในการจัดการศึกษา
- (๒) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมและสนับสนุนทางการศึกษาของภาครัฐที่จัดสรรให้กับโรงเรียน เด็กและเยาวชน

(๓) ควรปรับข้อความในข้อเสนอ (๑) เป็น “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่จัดการศึกษาอบรม และฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นของตน ตามฐานานุกรม และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

(๔) ควรเพิ่มเติมข้อความ

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะใช้ทรัพยากรทางการสื่อสารเพื่อการศึกษา การเรียนการสอนและการเผยแพร่องค์ความรู้แก่สังคมและชุมชน

ให้คำนึงถึง ความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษา ความพร้อมในการจัด และความต้องการของท้องถิ่น

รัฐควรกระจายอำนาจสู่องค์กรหรือหน่วยงานระดับปฏิบัติโดยคำนึงถึงคุณภาพ และโอกาส”

(๕) ควรกำหนดเพิ่มเติมให้มีเรื่องมาตรฐานการศึกษา

.....

ผลสรุปการแสดงความคิดเห็นจากแบบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ
ข้อเสนอสาระเกี่ยวกับการศึกษาที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ผลสรุปการแสดงความคิดเห็นจากแบบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ในการสัมมนาครั้งที่ ๓ นี้ ได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาแสดงความคิดเห็นทุกท่านจากการตอบแบบสอบถามที่นำข้อเสนอการสัมมนาระดมความคิดเห็นทั้ง ๒ ครั้ง มาจัดทำเป็นประเด็นต่างๆ ได้ ๔ ประเด็น ดังนี้

๑. สิทธิและเสรีภาพทางการศึกษา
๒. หน้าที่ทางการศึกษา
๓. แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเกี่ยวกับการศึกษา
๔. การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ซึ่งในแต่ละประเด็นมีข้อเสนอ ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงความเห็น “เห็นด้วยกับข้อเสนอ” หรือ “ไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอ” และมีคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น

จากการตอบแบบสอบถามของผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวน ๗๓ ฉบับ สรุปความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามได้ ดังนี้

๑. ประเด็นสิทธิและเสรีภาพทางการศึกษา

- ๑.๑ สิทธิการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย
มีข้อเสนอ (ครั้งที่ ๑,๒) ๔ แนวทาง คือ

(๑) บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

(๒) บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

(๓) บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพและสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เป็นธรรม

(๔) บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าเก้าปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

แนวทาง	คิดเป็นร้อยละ
เห็นด้วยกับแนวทางที่ ๓ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพและสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เป็นธรรม	๖๐.๒๗
เห็นด้วยกับแนวทางที่ ๑ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย	๑๖.๔๔
เห็นด้วยกับแนวทางที่ ๔ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าเก้าปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย	๑๖.๔๔
เห็นด้วยกับแนวทางที่ ๒ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย	๑๓.๗๐
ไม่เห็นด้วยกับทั้ง ๔ แนวทาง	๑๖.๔๔

๑.๒ สิทธิการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน

ข้อเสนอ (ครั้งที่ ๑,๒)

การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ความเห็น	คิดเป็นร้อยละ
เห็นด้วย	๘๐.๘๒
ไม่เห็นด้วย	๑๐.๙๖

๑.๓ สิทธิการจัดการศึกษาขององค์กรวิชาชีพและเอกชน

ข้อเสนอ (ครั้งที่ ๑,๒)

การจัดการศึกษาขององค์กรวิชาชีพและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ความเห็น	คิดเป็นร้อยละ
เห็นด้วย	๗๙.๔๕
ไม่เห็นด้วย	๑๒.๓๓

๑.๔ สิทธิของเด็กด้อยโอกาสและเด็กที่ไม่มีผู้ดูแล

ข้อเสนอ (ครั้งที่ ๑,๒)

(๑) ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือจากรัฐให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาสำหรับผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสต้องจัดด้วยรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม

(๒) เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ความเห็น	คิดเป็นร้อยละ
เห็นด้วย	๘๒.๑๙
ไม่เห็นด้วย	๖.๘๕

๑.๕ สิทธิการใช้ทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อการศึกษา

ข้อเสนอ (ครั้งที่ ๑,๒)

คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ให้มืองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

ความเห็น	คิดเป็นร้อยละ
เห็นด้วย	๗๙.๕๕
ไม่เห็นด้วย	๑๓.๗๐

๑.๖ เสรีภาพทางวิชาการ

ข้อเสนอ (ครั้งที่ ๑,๒)

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการและการศึกษาเรียนรู้ในวิถีชีวิตเพื่อแสวงหาความจริงและความงอกงามให้กับตนเองและสังคม

การศึกษอาบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ความเห็น	คิดเป็นร้อยละ
เห็นด้วย	๘๓.๕๖
ไม่เห็นด้วย	๘.๒๒

๑.๗ สิทธิในการศึกษาตลอดชีวิต

ข้อเสนอ (ครั้งที่ ๑,๒)

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนการให้ได้รับการศึกษาตลอดชีวิต

ความเห็น	คิดเป็นร้อยละ
เห็นด้วย	๘๔.๙๓
ไม่เห็นด้วย	๘.๒๒

๒. ประเด็นหน้าที่ทางการศึกษา

๒.๑ หน้าที่ในการรับการศึกษา

ข้อเสนอ (ครั้งที่ ๑,๒)

บุคคลมีหน้าที่ รับการศึกษาอบรม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ความเห็น	คิดเป็นร้อยละ
เห็นด้วย	๘๒.๑๙
ไม่เห็นด้วย	๑๓.๗๐

๒.๒ หน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา

ข้อเสนอ (ครั้งที่ ๑,๒)

(๑) บุคคลมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษา

(๒) ภาคเอกชนมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา

ความเห็น	คิดเป็นร้อยละ
เห็นด้วย	๗๕.๓๔
ไม่เห็นด้วย	๒๐.๕๕

๓. ประเด็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเกี่ยวกับการศึกษา

ข้อเสนอ (ครั้งที่ ๑,๒)

(๑) รัฐพึงสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาของรัฐและขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชน

(๒) รัฐพึงสนับสนุนการจัดการศึกษาให้เป็นไปเพื่อพัฒนาคนพัฒนาประเทศและพัฒนาองค์ความรู้

การศึกษาต้องมุ่งเสริมสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรมและสังคมฐานความรู้ ตระหนักในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความเป็นไทย วัฒนธรรมไทย ความสามัคคี สันติวิธี และวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

รัฐต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสามัคคีระหว่างศาสนิกชนทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต

(๓) รัฐพึงส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูให้เข้มแข็งเพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของวิชาชีพครู

(๔) รัฐพึงสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ

(๕) รัฐพึงส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

(๖) รัฐพึงสนับสนุนทรัพยากร การลงทุนเพื่อการศึกษา

(๗) รัฐพึงสนับสนุนให้มีสื่อสร้างสรรค์อย่างแพร่หลายเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทและทุกรูปแบบ

(๘) รัฐพึงคุ้มครองความมีอิสระของสถานศึกษาในการจัดการศึกษาโดยปราศจากการแทรกแซงทางการเมืองทุกรูปแบบทั้งทางตรงและทางอ้อม

(๙) รัฐพึงขจัดอุปสรรคในการเข้ารับการศึกษา และการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในสถานศึกษา

ความเห็น	คิดเป็นร้อยละ
เห็นด้วย	๖๙.๘๖
ไม่เห็นด้วย	๒๙.๖๖

๔. ประเด็นการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อเสนอ (ครั้งที่ ๑,๒)

(๑) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้นและเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่น ต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย

ความเห็น	คิดเป็นร้อยละ
เห็นด้วย	๗๓.๙๗
ไม่เห็นด้วย	๑๗.๙๑

.....

สรุปลงการเกี่ยวกับการศึกษาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญจำนวน ๑๐ ฉบับ

สรุปสาระเกี่ยวกับการศึกษาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญจำนวน ๑๐ ฉบับ

ประเด็น	สาระเกี่ยวกับการศึกษาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
๑. สิทธิและเสรีภาพทางการศึกษา	๑. บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการศึกษาอบรม ทั้งนี้ ภายใต้อำนาจแห่งบทกฎหมาย	๑. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๗๕ (มาตรา ๑๔) ๒. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๘๙ (มาตรา ๑๔) ๓. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๙๐ (มาตรา ๒๓) ๔. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๙๕ (มาตรา ๒๖)
	๒. บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการศึกษาอบรม เมื่อการศึกษานั้นไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาอบรมและไม่ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการจัดสรรสถานศึกษา	๑. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๙๒ (มาตรา ๓๖) ๒. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๑ (มาตรา ๓๔)
	๓. บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการศึกษาอบรมเมื่อไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองตามรัฐธรรมนูญและไม่ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับและกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษา	๑. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๗ (มาตรา ๔๑ วรรคสอง) ๒. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๒๑ (มาตรา ๓๕) ๓. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๔ (มาตรา ๓๘) ๔. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๘ (มาตรา ๔๐ วรรคสอง)
	๔. บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นมูลฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ	๑. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๗ (มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง) ๒. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๘ (มาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง)
	๕. บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๔๐ (มาตรา ๔๓ วรรคหนึ่ง)

ประเด็น	สาระเกี่ยวกับการศึกษาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
	๖. สถานศึกษาของรัฐและของเทศบาล ต้องให้ความเสมอภาคแก่บุคคลในการเข้ารับการศึกษาอบรมตามความสามารถของบุคคลนั้น ๆ	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๒ (มาตรา ๓๖ วรรคสอง)
	๗. การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๔๐ (มาตรา ๔๓ วรรคสอง)
	๘. การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๔๐ (มาตรา ๔๓ วรรคสาม)
	๙. การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่ งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๔๐ (มาตรา ๔๒ วรรคสอง)
	๑๐. บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่ งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๔๐ (มาตรา ๔๒)
	๑๑. ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และวิทยุโทรคมนาคมโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่นทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐและประโยชน์สาธารณะอื่น	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๔๐ (มาตรา ๔๐)

ประเด็น	สาระเกี่ยวกับการศึกษาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
	<p>๑๒. บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๕๐ (มาตรา ๔๖)
	<p>๑๓. เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๕๐ (มาตรา ๕๓ วรรคสอง)
	<p>๑๔. บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๕๐ (มาตรา ๕๕)
<p>๒. หน้าที่ทางการศึกษา</p>	<p>๑. บุคคลต้องมีการศึกษา</p>	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๕๐ (มาตรา ๒๕)
	<p>๒. บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษาอบรมชั้นประถมศึกษาภายในเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>๑. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๕๒ (มาตรา ๕๓) ๒. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๑ (มาตรา ๕๒)</p>
	<p>๓. บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษาอบรมภายในเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>๑. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๗ (มาตรา ๖๑) ๒. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๒๑ (มาตรา ๕๒) ๓. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๔ (มาตรา ๕๗)</p>
	<p>๔. บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษาอบรม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๕๐ (มาตรา ๖๙)

ประเด็น	สาระเกี่ยวกับการศึกษาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
๓. แนวนโยบายแห่งรัฐเกี่ยวกับการศึกษา	๑. การศึกษาอบรมพึงมีจุดประสงค์ที่จะให้ชนชาวไทยเป็นพลเมืองดี มีร่างกายแข็งแรงและอนามัยสมบูรณ์ มีความรู้ความสามารถที่จะประกอบการอาชีพ และมีจิตใจเป็นประชาธิปไตย	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๙๒ (มาตรา ๖๒)
	๒. รัฐพึงสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาพลเมืองของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรม	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๔ (มาตรา ๖๙)
	๓. รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการศึกษารวม	๑. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๙๒ (มาตรา ๖๓) ๒. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๙๕ (มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง) ๓. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๑ (มาตรา ๕๙ วรรคหนึ่ง) ๔. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๗ (มาตรา ๗๒ วรรคหนึ่ง)
	๔. รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการศึกษารวมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการของประเทศ	๑. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๒๑ (มาตรา ๖๐ วรรคหนึ่ง) ๒. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๔ (มาตรา ๖๖ วรรคหนึ่ง) ๓. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๘ (มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง)
	๕. รัฐพึงส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมทุกระดับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย	๑. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๔ (มาตรา ๖๖ วรรคหนึ่ง) ๒. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๘ (มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง)
	๖. การจัดระบบการศึกษารวมเป็นหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะสถานศึกษาทั้งปวงย่อมอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ	๑. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๙๒ (มาตรา ๖๓ วรรคสอง) ๒. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๙๕ (มาตรา ๔๒ วรรคสอง) ๓. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๑ (มาตรา ๕๙ วรรคสอง) ๔. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๗ (มาตรา ๗๒ วรรคสอง)

ประเด็น	สาระเกี่ยวกับการศึกษาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
		๕. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๒๑ (มาตรา ๖๐ วรรคสอง)
	๗. การจัดระบบการศึกษาอบรมเป็นหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะ สถานศึกษาทั้งปวงย่อมอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ	๑. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๔ (มาตรา ๖๖ วรรคสอง) ๒. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๘ (มาตรา ๖๕ วรรคสอง)
	๘. การศึกษาอบรมชั้นอุดมศึกษา รัฐพึงจัดการให้สถานศึกษา ดำเนินกิจการของตนเองได้ภายในขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติ	๑. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๒ (มาตรา ๖๓ วรรคสาม) ๒. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๕ (มาตรา ๔๒ วรรคสาม) ๓. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๑ (มาตรา ๕๙ วรรคสาม) ๔. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๗ (มาตรา ๗๒ วรรคสาม)
	๙. การศึกษาอบรมชั้นอุดมศึกษา รัฐพึงจัดการให้สถานศึกษา ดำเนินกิจการของตนเองได้โดยอิสระภายในขอบเขตที่กฎหมาย บัญญัติ	๑. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๒๑ (มาตรา ๖๐ วรรคห้า) ๒. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๔ (มาตรา ๖๖ วรรคสี่) ๓. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๘ (มาตรา ๖๕ วรรคสี่)
	๑๐. การศึกษาอบรมชั้นประถมศึกษาในสถานศึกษาของรัฐและของ เทศบาลจะต้องจัดให้โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๒ (มาตรา ๖๔ วรรคหนึ่ง)
	๑๑. การศึกษาอบรมชั้นประถมศึกษาในสถานศึกษาของรัฐจะต้อง จัดให้โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๑ (มาตรา ๖๐ วรรคหนึ่ง)
	๑๒. การศึกษาอบรมภาคบังคับในสถานศึกษาของรัฐและของ ท้องถิ่นจะต้องจัดให้โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๗ (มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง)
	๑๓. การศึกษาอบรมภาคบังคับในสถานศึกษาของรัฐจะต้องจัดให้ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๒๑ (มาตรา ๖๐ วรรคสี่)

ประเด็น	สาระเกี่ยวกับการศึกษาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
	๑๔. การศึกษาอบรมภาคบังคับในสถานศึกษาของรัฐจะต้องจัดให้โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียนและโดยทั่วถึงอย่างมีประสิทธิภาพ	๑. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๔ (มาตรา ๖๖ วรรคสาม) ๒. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๘ (มาตรา ๖๕ วรรคสาม)
	๑๕. รัฐพึงช่วยเหลือให้ได้มีอุปกรณ์การศึกษาอบรมตามควร	๑. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๒ (มาตรา ๖๔ วรรคสอง) ๒. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๑ (มาตรา ๖๐ วรรคสอง)
	๑๖. รัฐพึงช่วยเหลือผู้ยากไร้ให้ได้รับทุนและปัจจัยต่างๆ ในการศึกษาอบรมทุกระดับตามสมควร	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๗ (มาตรา ๗๓ วรรคสอง)
	๑๗. รัฐพึงช่วยเหลือผู้ยากไร้ให้ได้รับทุนและปัจจัยต่างๆ ในการศึกษาอบรมและฝึกอาชีพ	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๒๑ (มาตรา ๖๐ วรรคสาม)
	๑๘. รัฐพึงช่วยเหลือผู้ยากไร้และด้อยโอกาสให้ได้รับทุนและปัจจัยต่างๆ ในการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพ	๑. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๔ (มาตรา ๖๖ วรรคห้า) ๒. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๘ (มาตรา ๖๕ วรรคห้า)
	๑๙. สถานศึกษาของรัฐและของท้องถิ่นพึงให้ความเสมอภาคแก่บุคคลในการเข้ารับการศึกษาอบรมตามความสามารถของบุคคลนั้นๆ	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๗ (มาตรา ๗๒ วรรคสี่)
	๒๐. การจัดระบบการศึกษาอบรมเป็นหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะสถานศึกษาทั้งปวงย่อมอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ	๑. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๗ ๒. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๓๔
	๒๑. รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๔๐ (มาตรา ๘๐)
	๒๒. รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๔๐ (มาตรา ๘๑)
	๒๓. รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๔๐ (มาตรา ๘๑)

ประเด็น	สาระเกี่ยวกับการศึกษาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
	๒๔. รัฐต้องปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๕๐ (มาตรา ๘๑)
	๒๕. รัฐต้องสร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๕๐ (มาตรา ๘๑)
	๒๖. รัฐต้องสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่างๆ	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๕๐ (มาตรา ๘๑)
	๒๗. รัฐต้องเร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๕๐ (มาตรา ๘๑)
	๒๘. รัฐต้องพัฒนาวิชาชีพครู	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๕๐ (มาตรา ๘๑)
	๒๙. รัฐต้องส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๕๐ (มาตรา ๘๑)
๔. การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	<p>องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้นและเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่น ต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย</p>	รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๕๐ (มาตรา ๒๘๙ วรรคสอง และวรรคสาม)